

Wordlists of Batu, Kamino and Buru languages spoken in southern Taraba State, Nigeria

Data collected by Robert Koops collected in the 1970s, typed by Emma
Connell in Oxford in the 1990s and revised and converted to Unicode by
Roger Blench, November 2006

Roger Blench
Kay Williamson Educational Foundation
8, Guest Road
Cambridge CB1 2AL
United Kingdom
Voice/ Fax. 0044-(0)1223-560687
Mobile worldwide (00-44)-(0)7967-696804
E-mail rogerblench@yahoo.co.uk
<http://www.rogerblench.info/RBOP.htm>

This printout: Cambridge, November 22, 2010

TABLE OF CONTENTS

1. Introduction.....	1
2. Classification.....	1
References	1

1. Introduction

These are wordlists of three languages spoken in several villages east of Baissa, below the Mambila escarpment Sardauna LGA, Taraba State, Nigeria. Batu apparently forms a cluster consisting of Amanda–Afi, Angwe and Kamino lects spoken in villages with the same name. Batu culture is briefly described by Meek (1931, Vol. II:565-569 & 586-589) who also gives a short vocabulary of the language. Meek’s informant was clearly from Afi/Amanda to judge by the forms and also seems to have provided plurals in place of singulars for many words. Buru is spoken in a nearby village of the same name and seems to have been unknown to previous authors except through copies of this manuscript. Two other Tivoid languages collected following a quite different wordlist are typed out separately.

The original data was collected by Robert Koops in the 1970s, typed by Emma Connell in Oxford in the 1990s and revised and converted to Unicode by Roger Blench in November 2006. Commentaries are entirely by Roger Blench. Robert Koops also prepared a typescript on Batu phonemes, which I hope to incorporate in a later version.

2. Classification

These languages have generally been considered Tivoid, although this region is highly diverse, encompassing Jukunoid, Mambiloid and Beboid. Piron (1998) treats both Batu and Buru as Tivoid an idea that seems to go back to the *Benue-Congo comparative wordlist* (Williamson & Shimizu 1968, Williamson 1972) which only cites Batu and Tiv itself. However, Tivoid is a group of languages whose unity has never been demonstrated and whose membership remains extremely uncertain. Certainly if the data here is compared with Manta (Ayotte & Ayotte 2002) the numbers of cognates are not exceptional. Buru looks even less like Tiv than Batu, and further analyses are welcome. The data table includes a sample of Tiv and Manta, neither of which show a high degree of cognacy with Batu and Buru, except where they share common Benue-Congo roots.

References

- Ayotte, M. & C. Ayotte 2002. *Rapid Appraisal and Lexicostatistical Analysis Survey of Manta*. ms. SIL International.
- Meek, C.K. 1931. *Tribal Studies in Northern Nigeria*. 2 vols. London: Kegan Paul, Trench & Trubner.
- Piron, Pascale 1998. *Classification interne du groupe bantoïde*. 3 vols. München: Lincom Europa.
- Williamson, K. 1972. *Benue-Congo comparative wordlist: Vol.2*. Ibadan: West African Linguistic Society.
- Williamson, K. and K. Shimizu. 1968. *Benue-Congo comparative wordlist, Vol. 1*. Ibadan: West African Linguistic Society.

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
1.	mouth	tsɔ̄gū/ásɔ̄gū	só/ásó	ēdō/āddū	é̄núú	
2.	eye	nyíjīn/anyíjīn	nyíjī/áníjī	é̄jī/ājī	é̄jī	íshó
3.	head	n ^w énūn/áf ^w én	vúnun/áfú		fée/fésī	ìgbóhngóm
4.	hair [head]	fwénō/-	fúnū/-		jōh fēē	ícə
5.	tooth	nyíñ/ányī	nyíñ/ányī	ēnyī/ányī	ésōh	ínyígh
6.	tongue	númān/ánúmā	nímīn/ánémē	ēném/āném	énéméé	nómbǒr
7.	nose	nd ^v zénūn/āg ^v él	jíndī/jíndīō	ēnyín/a- /bifya	é̄jī	íhínga
8.	ear	ndún/ándó	fīnyín/āfyōenyī	ēté/āté	étóhéé	tógh
9.	neck	mìnè/mínāū	mīnà/ámínā mīnā	gīmóh/bīmóh ēmín/ēmīn		mōñ
10.	breast	mbánēn/ábāñ	mbánēn/ābēn	ēbān/ābān		ítýumbá
11.	arm	bóɔ̄/ábóā	bó/ábó / bóō/ābóō	ebó/ābó ēbó/ēbó	ēb ^w óó	wégh

Batu and Buru Wordlists

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
12.	nail [finger or toe]	nyásī / nyásōōkwārá fē	/	ηγásōn/ākósā / bākwāráfē	éjāá	ikúùl
13.	leg	mbánōn/ābón	ηγáñ/āká	ēgén/ágén/āgén	ébā	
14.	buttocks	nú	tùmún/bùtùn	ēbúnθrū / ābúnθrū	éképēē	
15.	belly [external]	dúmbāī / dúmbāu	dúmbà/dum	ēbum/ābúm ēbúm/ēbúm	éjāá	gbòr
16.	navel	ǰēmbù	ǰēmbè/āǰē	ēθbé/ēθbé	étúm	icómbò
17.	blood	ńvám	éfáma ^ú /nvām	mūfōm <i>or</i> múfōn	éncīn	
18.	urine	ηγám	ηγám	mūηgórò	éntséè	
19.	bone	fūfu	fūgū	gíkú/bíkú	éwúú	
20.	skin	sùgà		gīká/bīká	ǰébà	
21.	jaw		gwáí/āgwáí	ēyā/éyā		dzéghérōgh
22.	chin	gwáǰī/āgwáǰī	gwáíāgwáí			gbwém
23.	beard	ηgyēñ	ηǰīēn/āǰīé	ēdén/ādín		índíe-ṙ
24.	heart	ǰimā/ǰimā	ǰimā/āǰī	ēbúthùwā / ā-		ishímá
25.	stomach [internal]	dúmbāī / dúmbāu		gībī/bībī		íyāv
26.	back	ǰimīn/āǰimīn	ǰimīn/āǰimīn ǰimīn/āǰim	/ ηǰím /- ebá/ébā		ijímó
27.	penis	sùgá/súga	əfùgá/əfúgā	ndɔŋ/bàndɔŋ		
28.	testicle	fùmbù/-	ndáñ/ādáñ			
29.	vagina	hínñīn	hínīn/āhín	nùkuwā/bīká		
30.	thigh	fēnné/fēnnò fēné/fēnō	fēne/fēnè	ènyòn/ányón		
31.	knee	nún/ánún	nún/ánún	ēnú/ānu		
32.	body	fùfù	sè/ásé	ègúrū/ágúrū/		
33.	saliva	gyīrò	jùù	azín		
34.	faeces	ábí	ābí	ābí		
35.	food	bégyá	bēbījā	bīmónèyā		
36.	water	múbígām/mgórō	mbígām	múbígām		
37.	soup /sauce stew	sùgà	ǰwám	bínyēn		
38.	meat	nyàm/nyám	nyàm[á]nyám	ènyàm/ényám		
39.	fat	nvónvōn	sásá	áθá		
40.	fish	sùù/súú	ǰùù/ǰūū	ènyīthū/éθú		
41.	palm-oil	mém	mém	emínō		
42.	oil	ηgógà	ηgógā	ηkō		
43.	salt	hāηgām/-	hōηām	mokáŋma / mūkám / mūkámù		
44.	beer	hám	hām	m̀kónmù		
45.	palm wine	nyímbyím	nyímím	m̀bírō		
46.	yam	nōdi/nóřò	sámhá/sámhá	ēθám/áθám		

Batu and Buru Wordlists

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
47.	cassava	dikúkómí ēkúkómí	/ dikúkúm / bikúkúm	kúkúmí / bàkókúmí		
48.	guinea corn	ákúsùndà/-	nzíḡīn/ā	egwún/āgwún āgwé/-		
49.	millet	ámāndī/-	ámāndī/-	āmá/bāmá		
50.	maize	ngúḡūn ākúkwèn	/ nízúḡwèn/āčúḡ	ékwān / bàékwān		
51.	beans	ndógwēn/ādó	ndógón/ādó	edó/ādó ēdó/-		
52.	pepper	fēsúsón mōsúsón	/ féḡúḡá	nčéčēn / bančéčēn		
53.	okra	ditúí/-	tūḡú/bitū	ēθón/āθón bēm/-		
54.	plantain	ḡḡōmbū	ḡḡóno [sg]/āḡḡwāḡḡwè[pl]	ḡḡwāḡḡurù / bāḡḡwāḡḡurù		
55.	banana	dóngóḡdí ēḡḡómbú	/ tíḡḡónó / bíḡḡónó	bíkǎré / bàbíkǎré		
56.	orange	lémó	lémó	lémó		
57.	groundnut	mùḡḡómbón/-	fēḡḡómó/ mùḡḡómo	mātú-		
58.	kola nut	górò		górò		
59.	tobacco	tábà		tábà		
60.	cotton	[ḡḡum] fīem	éfyó	áfyo/bàáfyo		
61.	oil palm	dúdī/ānyīmbī	nyímín / ānyīmbī	ēbín/ābrín		
62.	seed	béfùnà	finè[bé]	ètù/-		
63.	grass	kwáḡi/-	kwá/ákwá	ēkyá/bǎkyá		
64.	tree	ndíēndī ndíēmbū	/ nīndé/néndéú	ḡītré/-		
65.	bark [of tree]	kómbwē/kúḡē after peeling	kúḡù/kúmi	ḡīḡú/bīḡú		
66.	leaf	fyò/fyóō	fi/fī	ēfīyé/ēfīyé		
67.	root	nságān/ákáḡ	ḡḡáḡīn/ákáḡí	ēḡóḡ/āḡóḡ		
68.	thorn	ḡywè/ḡywé	ájí/ají [hónēndēi]	ēyè/āyè		
69.	stick [hand]	ndíēndī ndíēmbū	/ nēndē/néndeí	ḡītrē/bītrē		
70.	firewood	hún/áhún	hún/áhún / àhūn/hūn	ēkwēn/ākwē		
71.	charcoal	hánān/áhán	hánān/áhánā	ēkǎḡū/ākǎḡū		
72.	fire	kúsū/-		ēḡú/áḡú		
73.	smoke	ḡḡīm/-	nízím/-	éhún/-		
74.	ashes non- edible edible [potash]	mūtāmwwū mūθīm	ndāḡām	mūtāmwwūə/ mūθīm		
75.	waterpot	dùmbá dínbígām	/ tímḡáá/bimba	ēθrī/āθrī		
76.	cooking pot	dùmbá / ēmbáḡā	tímḡá/bímḡá	ēθrós/-		

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
77.	calabash	búmbwē / búmbō	búmbō / bámbāō	ètó/átó		
78.	grinding stone	ṅwàn āṅwàn	ṅwàn/āṅwāṅ	ēmúá-		
79.	mortar	tóōdí/tólō	cíí/cíú	kē/-		
80.	knife	bāfù/mbām	ébáù/ńbám ébá/ēnbám	m̄fán/bàm̄fán		
81.	hoe I fartanya	dizògō / èzògō	tizògō/bizò	gīté/bīté		
82.	hoe II germa	nyí pwē	nīpwē <i>also</i> fēnyòṅgà/mùnyòṅgà	nipwē/ bānīpwē		
83.	axe	ṅvūgōn/áfūgō	nvūgōn/áfūgá	ēfwā/āfwā ēfwá/-		
84.	matchet	káfári	káfári / bùkáfári	káfári		
85.	spear [war]	ṅgógōn / àkón	ngógōn/àkón	ègón àgón		
86.	bow [weapon]	ákútō/wákútō	sándī/sándīu	kútò/bākútò		
87.	arrow	fezúṅgā mùzúṅgā	/ fèsám/mùsá	ēbíá/ábíyá		
88.	iron [metal]	ékīrā / wùkīrā	ékīrā/bù	ṅkírí / bāṅkírí		
89.	mat	dibèmbù / èbèbù	tíbēmē / bíbēm	gīgé/bīgé		
90.	basket	dāsā/ēyāsā	tisèné / bisèné	ējāṅ/- ēzvá/-		
91.	bag	dītāṅ/ētāṅ	tītāṅ/bītāṅ	kārí/bàkārí		
92.	rope	kwédī/kwérèū	kwé/àkwé	èkwéṅ/ékwéī		
93.	needle	fēwál/muwál	bātà/mùbātà	bātà/bābātà		
94.	thread	jēm/wùjēm	ēfíó/bùfíó	āfrōō		
95.	cloth [material]	sègè/ádún		yádí[h]		
96.	robe / gown / smock [man's]	dún/ādún	dún/	edū/ādún		
97.	hat / cap	àdāř/wàndāř	dúnýémvúnūm ádúnōfūn	/ èdùfēn / bādúfēn		
98.	shoe	bēdēábán bēábán	/ bétēábán / bébíábán	bīmón àgēn/-		
99.	money	wūkīnā				
100.	door [way]	fògùfíthá / áfógú áfíthá	fùgúzgu / āfúgú	gífēn nyinē / anyinē		
101.	wall [of house]	tindi àzūgū	dze&?	ējírí/ējírí		
102.	room	zùgù/zúgū	zúgū/ājúgū	ēcírá/ācírá		
103.	house/compou nd	ki/-	kí/ākí	ēkún/ākún		
104.	village/town	ēbyín/-	ēbyín/ēbúmù	ēkún/-		
105.	well	dōṅgwè dímbígā	jíṅgī/jíṅgū	rijíya h		
106.	rubbish heap	mbén	mbēn/ābē	èyá`/éyá		
107.	road	jíná/jínā	jíná/jínā	èyó/āyó		
108.	market	ṅgwán/ākwéř	ṅgúřēn/ākú	èkwē/-		

Batu and Buru Wordlists

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
109.	farm	bēnē/bēnēu	bēnē/bēn	ēném/āném ēbwà/-		
110.	'bush'	ēbigànè/-	ēbigàfú	ǰgítè/- bǰgiři		
111.	river	sóř/sóř	řmārā / búmářa	mànè/bàmànè mànè/mānè		
112.	boat [canoe]	tódi/tářō	čí/číū	kōrò/bàkòrò		
113.	stone	nàdi/náréu	ná/nára	gítrā/bītrā gìtrā/gìtrā		
114.	mountain	hòmbòì	nāā/nālā	àkó/bàkó		
115.	ground/earth/s oil	gyèù-	zàu	ńřĩ/-		
116.	sand	gwá-	jámbū	ēhá/-		
117.	dust	mbúndūn	búndú	gībú/ēbrú		
118.	mud	ndósòì	nògèsò	gidrē		
119.	wind	hōadī/hōřau	hóró/hóróú	ēhū ēhū/ēhūn		
120.	strong wind			ètýrè/bōrā		
121.	rain	kwāñ	kwān	èbūrā		
122.	sunshine	éberē áwé	tībée	ēwā		
123.	moon	áwé/wil	gwé	ēθāř/éwá		
124.	sun	wélgwān	gwéwúlōn	ēkwēn/ēkwē		
125.	star	řgyóm/-		kékwēn / bīkékwēn		
126.	day	áwíl				
127.	night	řigitun		būtū		
128.	dawn	řībèřinā		gībīn		
129.	darkness	řigì	mābū	èfù		
130.	sleep	nón	nón	gīnún/gīnó		
131.	work	řin	ētúmā	ètúb èdū ètúdú/ā-		
132.	war	sōñ	gōm	èdīm/-		
133.	fear	řgūřō	gūgeū	ēnū		
134.	hunger	só	sō	èdō		
135.	thirst	swāmbígóm	kwēñbigóm	dám ezwamgóró		
136.	year	nyimà / ūnyīmā	nyímā/būsā	èyā/àyā		
137.	rainy season	kwēñ/-	kwān	èbūrāò/èbūrāo		
138.	dry season	nyīmā	nyīmā	ēnyímtè		
139.	song	ánúmbá/-	ánúmā	āθāř/- áθuá-		
140.	story	kéhēn/-	mīřgándīen	āčú/-		
141.	word	gyòandīen		ēřénènū		
142.	lie [s]	ndīen řgéndī		ānóř		

Batu and Buru Wordlists

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
143.	thing	bādi/bái	bé	gīmón gimān/-		
144.	animal	nyàm	nyàm/nyâm	ènyèm/ényêm		
145.	goat	byèn/byén	byēn/byén	èbīyē/ēbīyé ebyēn/-		
146.	he-goat	fīdi byèn	fīnī ibyèn / fīnī bíbyén	àngyirò / àngírò		
147.	sheep	tāmā/ùtāmā	tāmā/bitāmā	àngirò / àngírò		
148.	cow [zebu]	àndā/wādā	àndā/bùandá	àndā/bàndā		
149.	horse	viṅ/uvīṅ	kúkù/bùkúkù	kókò/bàkókò		
150.	donkey	fējingijíngí	fīnvémdì / bīmvádmdì	éćámbw~ē		
151.	dog	biyà bíyā/bíyá	bíā/bíá	èbwā/ábwā		
152.	cat	fèpátú / mùpátú	pátú/mūpátú	bùkúfi/-		
153.	rat	fyōō/fyóò	fyū/fyù	èfyin/ēfyīn		
154.	chicken [domestic fowl]	sàgī/ságí	sà/sá	édó/ēdō ed /edó		
155.	cock	kóngwé disàgí / kóngōi	kongobisaā kóngō tí sà	[p] kúdō/bākúdō		
156.	duck			àgwàgwà		
157.	egg	ngīn/ákyí	njisaan/ácísà	ēdé/ādé		
158.	wing	wóúáwó	fì/afii	gībá/bībá		
159.	feather	fyīrò fyironúnūm	/ fì/fīnúnū	ēfūn/āfūn		
160.	horn	kwēsè/kwēsò	kwēsē/kwésò	ēθōṅ/āθōṅ		
161.	tail	vùndá/uvunda	vùndā / bùvùndā	ēsá/āsá		
162.	leopard	sù/sùù	gū/-	èdè/eI dé		
163.	crocodile	mévī/úmévī	mēvi/būmēvi	māmè / bàmmāmè mānvi/-		
164.	elephant	ngómbó úngómbó	/ ngómbó / būngómbó	ṅkō: / bàṅkō		
165.	buffalo [bush cow]	gyàr/gyér	zà/zíá	èyīrā/éyírā		
166.	monkey	mbàndí ùmbàndí	/ mbàndí/bum	m̄bārà / bàmbàrà		
167.	tortoise	fèṅgṅ / m̄ṅgṅ	fàkṅó / m̄àkṅó	m̄ṅkúré / m̄ùṅkúré		
168.	snake	gyāhō/gyóhō	zūò/júó	èyō/éyó		
169.	lizard [common variety]	fēmbýākṳā	fēmbémbéré m̄umbémbéré	/ m̄bṅ/bāmbṅ		
170.	crab	fāṅ	fān/fān	ēkábá/ākābá		
171.	toad	kōndōi / kōndōū	énwā/búnwā kōndō	ṅgàrògè / bàngàràgè n̄cīrā/bàn̄cīrā		

Batu and Buru Wordlists

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
172.	snail	kāwāīkāwāu ŋgawí/ŋgawá	tēkókó / bikókó	gikōkōn / bikōkōn		
173.	housefly	ǰīēmbù/ǰēmbù	ǰǰī	ēgi/égi		
174.	bee	nún/ánún	nyī/nyí nyīn	énū/énú		
175.	mosquito	bieù/bīeū	bī/bí	gírè/bíbřé		
176.	louse	sālōū	m̀búñ/ábú sō/sóò	āmā/-		
177.	bird	núnùfú/núnūn	ēnúnú/énúnūm	mānyímū / mūnyímū		
178.	vulture	ǰígíwà / íǰígúwà	zígáwā / bijígáwā	ǰígíwà/bàǰígíwà		
179.	shaho	ǰǰígíú/-	èǰǰgyū	ēǰē/āǰé		
180.	kite = shirwa	kákám̀b̀ò/ ùkákám̀b̀ò	mbàkāmā/ b̀umbàkāmā	ǰ̀k̀ò/bàǰ̀k̀ò		
181.	hawk gaggafu	= kwākē / àkwākē	kúkū / búkúkú	kwākē		
182.	guinea fowl	ǰāŋ/ǰāŋ	nyímbā / nyímbā ^u	ǰ̀k̀òràgē / bàǰ̀k̀òràgē íčēn/-		
183.	bat	nyímāínyímēu	nyímbā / nyímbāu	gīnyīmà / bīnyīmà		
184.	person	nnèúfyéu	nnie/fyíú	nēn/bánô nem/bánô		
185.	name	nyān/ānyā	nān/ānyā	étá/àtā àtā/-		
186.	man	nò/fyó	niè/fíú	mbùkīrā / bàmbùkīrā		
187.	male	nyísūŋ nyíǰīēmbū	/ nyīsōŋ			
188.	husband	sùŋwà		ēnó/bīnó		
189.	woman	nyìnà/nyìnò	nyìnà	nùkūwà/bikā		
190.	female			nùkūwà/bikā		
191.	wife	nyìnàŋwà		kūwà/bikā		
192.	old person	nò a dùnù	niè otáwá	nēnbá / bānómbā		
193.	senior/older					
194.	father	tīē/útīē	tīē/butīē	kìrà/bàkìrā		
195.	mother	mā/ùmā	mā/bùmā	mā/mə̀n/bàmā		
196.	child	ŋwàkwā mbómkwā	/ ŋwánókwā	mānē/mókwə̀ŋ		
197.	children		mbókwām			
198.	son	ŋwá/nyísō	múkwə̀ŋ bàm̀b̀ùkìrà	mwə̀ mbùkīrā		
199.	daughter	ŋwá/nyínā	èθə̀ŋ bīkā	èθə̀ŋ núkúwà		
200.	brother or sister [elder] [for man]	ŋwámbu	bám̀b̀ā	úŋwám̀b̀ū / wúm̀b̀ā		

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
201.	brother sister [younger] [for man]	or ɲwàmā	bāŋkwē	ūŋkwē		
202.	sister [elder] [for man]	ɲwàtiē				
203.	in-law	ɲgùnà	kùnà / ɲgúnāmúm	gēn/bāgénbò		
204.	guest [‘stranger’]	ji/ùjil	ji/bùji	nìnsò/bànosò		
205.	friend	dùɲwām ádoŋámá	/ ājíŋāmóó	ēdóŋ/ádóŋ		
206.	king/chief	ɲgùm/ùŋgùm	ɲgùm/buŋgùm	áfá/báfá		
207.	hunter	nò ikindà	bānó ikúwā	nènè kúwā		
208.	thief	nò àgyú	bānó bùyí	nèn bùyí		
209.	doctor [native]	nòikimbābwēn nòihákánōyā medicine given	bānó èbwēn	nèn èbwēn		
210.	witch	no àfìgi		[mɛn] bùtθá		
211.	medicine (charm)	békánō				
212.	fetish [‘juju’]	bòkà nēlō	kūlaū	wūnθrēmbō [sg] bátθrēmbō [pl]		
213.	corpse	kùm [kùmànōò	kùm/bukum	ɲkùm/bàŋkùm		
214.	God	sàm ēgīnà	sāŋé	ètθàŋ		
215.	one	nífūn	tífúnú	dìmfūn		
216.	two	èvò	bìvāū	bìfirā		
217.	three	ètō	bìtāū	bìtārā		
218.	four	ènài	bìnèi	bìnyī		
219.	five	èkyùn/ečun	bìcún	bìtón		
220.	six	ètōnōmòn	bìtánámùn	bùθórō		
221.	seven	èčūn[a]èvò	bìcúnbívāū	bìtón bìbìfirā		
222.	eight	èčūn[a]ūtō	bìcúnbìtāū	bìtón bìmbìtārā		
223.	nine	ècūn āōnài	bìcún bìnèi	bìtón bì mbinyī		
224.	ten	gbwē	hùmnífūnū ~ gbwé	gbwé		
225.	eleven	gbwē ānítūn	nyífrūn	gbwé kimbyēn		
226.	twelve	gbwē áórō	bìfirā	gbwé kimbyēn		
227.	thirteen	áōtō	bìtārā	gbwé kimbyēn		
228.	fourteen	áōnèi	bìnyì	gbwé kimbyēn		
229.	fifteen	áōkyūn	bìtón	gbwé kimbyēn		
230.	sixteen	áōkyūnāmūn	bìθórō	gbwé kimbyēn		
231.	seventeen	áōkyūnōvò	bìtónbìmbìfirā	gbwé kimbyēn		
232.	eighteen	áōkyūnōtō	bìtónbìmbìtārā	gbwé kimbyēn		
233.	nineteen	áōkyūnōnài	bìnyì	gbwé kimbyēn		
234.	twenty	tārāfū		gbàŋgùrù		

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
235.	twenty-one	tàràfū ānéfūn	timbunyiifrùn	gbáŋgùn		
236.	twenty-two	tàràfū áōrō				
237.	thirty	tàràfū āgbwéyē	hórón gbēn gbwē	baŋhon		
238.	forty		bàfirā			
239.	fifty		tèbwō			
240.	sixty		bàtārā			
241.	seventy		tégbwē			
242.	black	àgrīn	nīgàjīn	gīyīngī		
243.	white	àgwān	bētēwūlèn	gìwùràgīn		
244.	red	àfin [àfɛn]	bētēfin	ùhènū		
245.	big [great, large]	díkù/àkù	bētē pèŋà	nènkkō		
246.	small	fékwā / fédidi sīn	bétékwā	kwèŋ		
247.	long [of stick]	ndāfān	ñ dàwádà	ùdóu		
248.	short [of stick]	àkùdù	nikokūnù	ŋkùjī		
249.	new	àfā	betē (dùnù=thing) bété fáà	ūfā		
250.	old [opp. new]	àdūnù	nīgètáwán person	úmbā		
251.	wet	díhōr	bété jē	ijē		
252.	dry	dí hūmā	bété hūmān	īmōi		
253.	hot [as fire]	dífyā	nzōnzōŋ	éfyā		
254.	cold	hōdī	dījīādā-cold hōrō-coldness	ègēi		
255.	right [side]	bóndómò	bóenām	ēbúiyā		
256.	left	bómbijī	bóémī	ebúamūrī		
257.	good	àndómò	bétébōnō	ébóŋ		
258.	bad	[bé] íbī	ábónóèyā	úbé		
259.	sweet [tasty]	[bé] nèfēn	bété nèfé	ènyè		
260.	heavy	[bé] nùfā / bénúfā	bété nūgān	gídugì		
261.	full	ndyēn / ndēndāà	tījēníŋgwá	ēyī		
262.	strong	àtàwān	kógēu	ùtàwū [person]		
263.	hard	tòwā	tīnūgwáàda	gītāgī [stone]		
264.	eat	[gó]gyā	yá[nam]	yà		
265.	drink	[go]ŋwā	ŋwā	mà		
266.	swallow	mīnā	mīnà	mīnà		
267.	bite	gwāgē	númā	yā		
268.	lick	námá	námà	bīnā		
269.	taste	nāgwámà gyāŋgwā	nāŋgwámà kwā	yāŋgwā		
270.	spit	gyú tūŋgānà	júnājū	tūājīn		
271.	vomit	hai	ŋwātúnà	nān		
272.	urinate	kà ŋgām	kāŋgáà	gān múnúró		
273.	defecate	sè aswá	sònyábí	nyā ābí		

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
274.	give birth	bwən/ubwēnā	[u]bwàní	bwá		
275.	die	wé wēnā	ēkwé[n] gōgōŋwā	kwè		
276.	stand [up]	ŋgwámà [go] ndyéna	ŋwómà	tém		
277.	sit [down]	[kú]ŋgyá kù[na]	[gó] kúnā	dùm		
278.	kneel	nyīŋgā nyì[na]na	[gó] hyi&nà	kèŋkú		
279.	lie [down]	nùmbù ŋgyâ / ndyāà	numu[matōn]	nùmè		
280.	sleep	nùmbù nōn [nōn]	nùmùnóō	num àginūm		
281.	dream	sómō	sémēō [kwame]	èfō ànyinàme		
282.	go	nùŋgù	nùŋū	dā		
283.	come	bā	bā	ba		
284.	return [intr.]	finínábō	fīyínà	fīryā		
285.	enter	gínámāā	jínámà´	nyinábá / nyináyā		
286.	climb	mā	mà	múwá		
287.	descend	ŋwō[ŋgrā]	dōyína	jíwá		
288.	fall	kwà	wúkòŋgwā	gwà		
289.	run	kánà [kagudu]	kánà	ēkíyà		
290.	jump	pí[ma] pí[na]	pínà	trè		
291.	fly	tīndīnà	tēnēnà	tèrè		
292.	pass [by]	fwànēnà	fēénà	kè		
293.	turn round [intr.]	kifimā	táfī	firèkú		
294.	follow	bīntūna [~ him]	bìni [nāgō]	kibí		
295.	see	mō/hīŋgā	hémnà	né		
296.	hear	ŋgwā	ŋgwā	ŋgwá		
297.	touch [with hand]	kiníkō[na]	ʃinikónà	dùkón		
298.	know		hém māgō	èyi		
299.	remember	nyīmā[nkō]	nyīméko	sébèn		
300.	forget	nyimampwen	nyīmá fùŋvàmè	èfō		
301.	think	nyīmân		ēséŋgwà		
302.	learn	ʃân	ʃōŋnā	èmbó		
303.	weep [cry]	ŋginàn	ŋjinànjínà	ēkwē [kuka]		
304.	laugh	ʃe ányíŋgà	hāŋwàgà	èθè		
305.	sing	fa ánúmbà	fāmànúmā	fā aθēn		
306.	dance	bīn nyūŋgwōn	bíninyoŋān	byēginyoŋ		
307.	play [games]	sundzūn	bíninyoŋān	gìnsèrā		
308.	fear	kágūfō	kágūgāu	nū		
309.	greet [salute]	tó tánà	tá nāgō	tōŋgwā/rādā		
310.	abuse	ndómbū		bìbyīn		
311.	fight	ényén	ŋwā nyīnà	ēnyēn		

Batu and Buru Wordlists

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
312.	call [summon]	nòŋgós	nòŋō	ētón		
313.	send [someone to do something]	ndùmá	nùmā	ētìbā		
314.	say [direct speech]	kénà	ké[má]	ènyām		
315.	ask [question]	bífìnà / bífingwa		èbiengwā		
316.	ask [request]		nōnō	ènūrō		
317.	refuse	ńzúnā	mínsámkáj	èkàn		
318.	like	ndós	míndò	ńdòtēm		
319.	look for	nùmbā	nùmà	èbì		
320.	lose [something]	nènná	nènwā	ènèn		
321.	get [obtain]	[nì]fáj/nìfáná	nífájā	èbū		
322.	gather [things]	kóbigifyo só[bígín]	/ bábyègə àbā	ègbèkun		
323.	steal	grú	jú	bùyí		
324.	take [one thing]	kamékó	kō	èkùn		
325.	carry [load]	kyà[na]	ŋwámè [èfùn]	[e]o&à		
326.	show [something]	nídàgènnā	čànà	màté		
327.	give	hánà	hágō	èhā		
328.	sell	nìndà àgyénà	nyìnájá	[e]sèyā		
329.	choose	sàfìkyá	sàcá [gídí]	níkèrā		
330.	buy	níkwanādī	kùrà	ékùrà		
331.	pay [for sth.]	[ní]kóm[ná]	kōm	góm		
332.	count	[ní]fà[ná]	fwānà	[e]fèn		
333.	divide [share out]	[ní]kau[ná]	kàunyínà	egìrà		
334.	finish [intr.]	nínyímān[na]	mènwà	emèn		
335.	catch		kómá gō	kōn/kūn		
336.	shoot	ní ndà ná	náà	èkūwā		
337.	kill	húnā	gúnágó	èwùrà		
338.	skin (flay)	fwūēmā	fwènyínà	[è]wā		
339.	cook	nāá	nāābí	[e]dòn		
340.	fry	ní ŋwən na	ŋwən	dókwè		
341.	roast			[e]móŋ		
342.	pound (in mortar)	ndzwá	tùnñ	tθù		
343.	grind	kógū	kō [ací]	gù		
344.	pour	sùgū [ŋgyâ]	kūnyínà	kun		

Batu and Buru Wordlists

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
345.	throw	túmtá hole túmnà	[in túmnà	etùm [w spear] ēnō [stone]		
346.	sweep	hōmbū	hómō	efūrà		
347.	burn (tr.)	tóηfyā	ηwēn fīájù	[ē]tūn		
348.	extinguish (tr.)					
349.	plait (hair)	ηwàfōnō	kófúnū	bāgrífē		
350.	weave (cloth)	ndúm	ńwā	nyā		
351.	spin (thread)			[e]nó		
352.	sew	gōng	númù	yō		
353.	put on (clothes)			hā		
354.	take off (clothes)			wà		
355.	wash (things)	gúná	gúnā	θó		
356.	wash (body)		gúnā sé	byè		
357.	pull	túmá	tūmá	tūn		
358.	push	yúnà	yúnà	ʃin		
359.	beat (person)	bámgyā	bámnyína	bōm		
360.	beat (drum)	bōmgàngá	bám gàng	kōm		
361.	break (pot, calabash)	kiyé	túmce	té		
362.	break (a stick)	mèkáā	hēmkyō	dém		
363.	tear (tr.)	hándī	hándi	há		
364.	split (tr.)			tθōn		
365.	pierce	súdúū/dūnā	tínònóηwā	fitó		
366.	farm (v.)	nyūrū	dúēdú	ekín		
367.	dig	ηgīm	kùmùmā	ēdō [gibô]		
368.	sow (seeds in holes)	dó	dóó	ēdēn		
369.	plant (tubers)			édó		
370.	bury	ñηwè	ηwèni	ēnri		
371.	build (house)	fā/fān zugu	fā	éfā		
372.	mould (pot)	bōm[dùmbá]	bóm timb	ètó		
373.	carve (wood)	fā sàndi	bēmce	ēbā		
		[breaking				
374.	hold (in hand)	kó[nà]	kóshi	ēkūn		
375.	untie	hàfèé	hàsénāũ	eθōn		
376.	cover (a pot)	tátù	tátòη	wékùtū		
377.	open (door)	hēndénà	hènéna	pwè		
378.	close (door)	tàmbé		hirē kútū		
379.	(be) rotten	fwèn	fónwā	éfó		
380.	stink	hódōn	ηwágu&	ègā		

Batu and Buru Wordlists

No.	Gloss	Afi/Amanda	Kamino	Buru	Manta	Tiv
381.	swell (intr.) (of boil)	dífūh[natin]	yōfūnn wō	èyiri		
382.	blow (with mouth)	tóŋ	fónà	etūŋ		
383.	blow (of wind)			ēhūn		
384.	surpass	fwàně	[gō]féŋwa	èkà		
385.	dwell	kúŋgyâ	kwínà	edùm		